

Urbõkuu
11. päiv
2021

Nummõr
5 (483)

Leht mass 0,50 €

UMƏ LEHT

V A N A - V Ö R O M A A R A H V A U M A N K E E L E N L E H T

**Matõmaatik Halleri Rainis võtt
sõnna lõpueksämide kaitsõs**

Kae lk 2

**Kuulsa internetikokk
Kassini Arvo**

Kae lk 3

**Kuis koolilats kõrraligu
kaloski lumõhangõ kaot**

Kae lk 4

Kunstnik Kirsipuu Tiia tett Kaarnakivi monument Rõugõn.

Jaigi jutuvõistlus uut videoid

Võro instituut kuulutas vällä ti-mahavadsõ Juhan Jaigi nimelid-se jutukõnõlamisõ võistlusõ. Vi-deotõie esitämise tähtaig om 10. lehekuu 2021. Võrokiilsit juttõ oodõtas kõnõlama latsi latsi-aiast nikagu gümnasisteni.

Miä avitasi meid parhillat-sõl rassõl aol? Võromaa üte suurõmba kirämehe Jaigi Ju-hani luud kaarnakivi avitanu kimmäle. «Seo olf sõrmkübärä pikukõnõ kivikõnõ, aga õigõ sille ja pruunikadsinõ. Säänd-sit kivvõ om egän ruusahav-van kühl ja kühl,» seletäs Jaik uman jutun «Kaarnakivi II».

Jutu või lats video pääle kõnõl-da ütsindä, a või ka ütten sõbra, oppaja, juhendaja vai (vana) vanõmbaga. Ku armsahe säänd-se ütistüü võiva õnnistuda, om

nätä Youtube'in Sänna Truba-duuri nimelidse kanali päält.

Jutukõnõlamisõ pikkus olku kõgõ inämb 5 minotit. Esitä või ütskõik määndse autori võro-kiilse jutu, ette või kanda ka hindä luudut. Jutt pidänu kõnõ-lamisõs olõma iks päähä opit, mitte maaha loet. Tüü võist-lusõlõ esitämiseega and tegijä üteliidsi Võro instituudilõ lua jutukõnõlamisvideot avaligult (internetin) levitä.

Võro instituut kitt ja tennäs Eesti Kultuurkapitali abiga inne suurt suvvõ kõiki jutu-kõnõlõjõit ni näide juhendajit.

Teedüst jutukõnõlõmisõ võistlusõ kotsilõ saa Allasõ Tiia käest meili kaarnaveski@gmail.com päält vai tel 5691 6281.

UL

Berliini eestläse kõrraldasõ võrokeelidse kirändüsõdagu

RAHMANI JAN

**Seo pühapävä peetäs
imäkeelepäivä. Esieräli-d-
se võrokeelidse kirändüs-
ja luulõõdagu kõrraldas
tuul pääväl internetin
Berliini Eesti kultuuriselts
Kama, luulõõdagul astva
üles võro kiränigu Holtsi
Leila ja Laanõ Triinu.**

«Opsõ Holtsi Leilaga Tar-ton samal kursusõl eesti kirändüst ja perämädse katskümend aastakka olõmi tsipa ühendüst hoit-nu. Elli esi kah kümme aastakka Inglismaal, kon Leila siiamaani eläs. Mõnõ aasta iist käve tä mul Ber-liinin külän ja sis sündü mõtõ pallõlda täl mi seldsi kultuuriplaanõn ütten lüv-vä. Leila paksõ vällä, et kutsumi Laanõ Triinu kah, ja Triinu olf huvitõ,» se-le-täs õdagu kõrraldaja Kaivo Kadi, kiä om Berliini Eesti kultuuriseldsi juhatusõn.

Luulõõdagu teema omma mitmõkeelisüs, kodo(igät-semine), kodokeelee täht-süs, võro ja eesti keele avvo seen hoitmisõ küsumüse, miä omma utmalda sama-

sugudsõ võro ja väliseesti perrin. Kirändüsõdak peetäs internetin Zoomi keskkunnan pühapävä, 14. urbõkuul mi ao perrä kellä 17–18.30. Tuujaos, et saia õdagulõ manopäsemine, tulõ hinnäst riidi õdagus kir-ja panda internetilingi bit.ly/3qHSPv1 pääl.

Berliini Eesti kultuuriselts Kama kõrraldas kultuuriüritüisi ja plaan seost kuust kokko sääd-mä naada ka umma infokirja. Seldsi juhatusõn toimõndasõ viis naist väikutviisi ummi muio tegemiisi kõrvalt.

Nime Kama valisi kultuuri-selts vällä konkursiga. Nime välläpakja Bischoffi Maarika selet umma pakmist niimuudu, et kama om midägi säänest, miä om Eestile väega umanõ. Nimi jääs häste miilde, tuud ei piä ümbre pandma ja tuud mõist ka vällämaalanõ vällä lukõ. Sääne lühkü ja miildejäv nime avitas tutvusta kildakõist Eestit ka tõisilõ. Ja nigu kama sisse käü mitund sorti jahhu, käü ka Berliini Eesti seldsin mitund sorti ja mitmõst rahvu-sõst inemiisi kuun.

Berliini Eesti kultuuriseldsi kotsilõ saa ligembät teedüst näide kodolehe berliinieesti-kultuuriselts.com päält.

Kirändüsõdagul ülesastja Holtsi Leila ja Laanõ Triinu.

Umakeelidsel aolehel om 215. sünnüpäiv

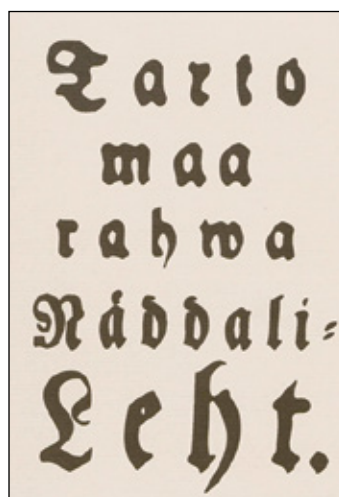
SAARÕ EVAR

13. urbõkuu pääväl (vana kallendri perrä 1.03) saa 215 aastakka, ku nakas ilmuma Tarto maa rahva Nädäli-Leht, midä anni vällä Ka-nepi opõtaja Johann Philipp von Roth, Põlva opõtaja Gus-tav Adolph Oldekop ja kooli-ringkunna inspektri Võro lii-nast Carl August von Roth, Kanepi Rothi veli. Lehte ilmu kokku vähämbält 39 num-mõrd. Sama aastaga lõpul kästi leht mõisnigõ kaibami-sõ pääle kinni panda ja ilmu-nu numbrõ esiki rahva käest tagasi korada ja är häõtä.

Tarto Maarahva Nädälileht olf edimäne peris uudissidõga aoleht maakeelen. Sakõstõ nime-tedäs tuud edimädses eestikee-lidses aolehes, a tegelikult olf tegemist iks tartu keelega, miä olf tuudaigu Tartu- ja Võro-maal küländ häste vällä arõnu kiräkiil, a minkast olõ-i joht eesti kiil edesi arõnu.

Tartu kiräkiil es vasta ütigi Lõuna-Tartumaa ega Võromaa kihlkunna periselt kõnõldulõ keelele, sinnä olf joba 17. aasta-saal veidükese põhaeesti keele-vormõ sisse poogit, nt *tahhap* ja *pajatap* mitte «taht» ja «paja-tas». Sõski om seo aoleht olnu väega laabsan rahvaligun kee-len. Näütüses kirotõdas juht-kirän rumalidõ inemisi arva-misõst: «... meije olleme wannas saanu, nink es tija sest midda-ke... /---/ ...egga minna kerk-essandas nink kolmeistis ei saa, ei ka minno poig, nink mes muido nisuggune rummalusse vabbandamine om.» Kiil om iks taasama, miä seoilmagaigõ võro kiil, õnnõ vanan kiräviien.

Tarto Maarahva Nädälileht avald tõlgituid uudissit saksa-keelidsest Tartu lehest Dörpt-sche Zeitung. Olukõrd, et saks ja tartu-võro maamiis saava ütisi ja sammu uudissit lukõ, olf innekuulmada. Kuigi mõistlik mõtõ, aigi tuu asi saksa herrä vihatsõs. Säändsele tasõmõlõ uudissõ sisu poolõst es jõvva viil ka järgmäde maarahvalõ

lehe tegijä O. W. Masing 1821 aastagal ja J. V. Jannsen 1857 aastagal.

Paiguldõ om läbi uudissidõ keele iks Oldekopi põlva kiilt kuulda: «Minnewal nädal om, Haselawwa kaot Tartohe min-nen, ütts kangur ärratappetu.»

Arvada lätõ rahva hulka ja sai rahvajutus sääne kõmuli-nõ uudis: «Üttest paikast sak-samaalt kirjetetas: «Sel 28sal

Jüri-kuu päiwal tuli mäkke ülle suur pikne, nink lask hen-da ütte orgu mahha, pand ussi-naste ütte kiwwi kodda (veskit) pallama, tap koan mõllri sullast ärra nink ütte hobost nink ütte poisikest, ke koa een olliwa. Ütte pole tunniga olli se kiwwi kodda tuhhas ärrapallanu; per-rast tõmmati se mõllri sullane purro alt wälja, ja temma olli ni kui ärra kütsanu, nink ni suur kui ütts katteaastalinne lats.»»

Loe seod lehte: <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:280680/252182/page/1>.

Õkvatii lehe mano QR-koodiga:

VAHTSIDÕ VÕROKEELITSIDE KOORILAULO JA -SÄADIDE KONKURSS

Konkursilõ oodõtas võrokeelitsit laulõ kõigilõ kooriliikele. Sobiva peris vahtsõ koorilaulu ja ka koorisäade joba olõmanolõvidõlõ laulõlõ.

Avvuhinnafond **3000 eurot**.
Konkursi tähtaig om **1. august 2021**.
Teedüst saa mano: **umapido.ee**

Võro Selts VKKF, Tartu tn 48, 65609 Võru
Projektiijuht: Merike Tigas, tel 5691 6280, merike.tigas@wi.ee

UMA PIDO
KU KESKKOTUS KIMMÄS, SÕS LADVA LAULVA

Kuulsa internetikokk Arvo

RAHMANI JAN

Internetikokk Kassini Arvo oppas ummin söögivideo-dõn küländ harilikkö süü-ke. Perämädse säitsme aastaga om 77 aastat vana Arvo koranu hindäle hulga avvostajit, Mofovihun hoit timä tegemiisil silmä pääl päält 20 000, Youtube'in päält 4 000 inemise. Arvo eläs kül Harjumaal, a om Võrolt peri ja kõnölös hääd võro kiilt.

Kooni 1959. aastani elli Arvo Kubijal. Võro kiil om timä edimäne kiil ja nii tult' täl naada Suu kuuli minnen eesti kiilt opma. Et Arvo elopaiga lähkül Suvorovi liinaosan oll' pallo vinläisi, sai tä latsõn ka vinne keele häste selges, ja tuust om täl parhilladsõ aoviidüsse man kõvastõ kassu.

Arvo om olnu eloai pillimiiis. Ku tä Võrol elli, sis mänge tä karmoškak ja käve puhkpilliorkestriga mængmänn. Tälle omma Võro aost häste miilde jäänü lauluoppa-ja Juurika Hendrik ja Onno Samuel, esieränis koorijuht Elkeni Paul. Ütel Kandlõ aia ülesastmisõl oll' juhtunu nii, et Elken oll' tooli pääl saistõn «Tuljakut» juhendõn lännü nii huugu, et lei jalaga takti, nika ku vineerist toolipõhi purus lätš ja tä maaha sattõ.

Parhillatsõl aol jõud Arvo Võromaalõ egä suvi, käu kalmuaian suguvõsa havva-platsi pääl.

Tüümeheelo lätš Arvol müüdä päämidselt ehitüse pääl. Tafnan Õismäel ja Mustamäel om hulga maiu, miä omma Arvo puusepäkätt nännü. Perän tüüt' Arvo Kei-lan kinnisvara huuldamisõ pääl, nika ku 70. eloaastani. Tuu perämäne ammõt andsõ-gi huu sisse timä parhillatsõlo huvialalõ.

Saiaiso tõi küdsämisehuvi
«Ku varahuuldusõn tüütü, sai kävvü egä päiv puutõ piten ja tuvva kodo lämmin saia ja kringlit. Ku tüü är lõpõti, mõtli, et piät esi nakkama leibä ja

PILT ARVO SÖÖGIVIDEOST

Kassini Arvo uman kõögin süvvä tegemän.

saia küdsämä,» seletäs Arvo. Nigu täambädsel aol kombõs, lei tä interneti vallahõ ja naas säält küdsämise oppuisi otsma. Arvo sai teedä, et internetist om hää söögitegemist oppi, a pand-sõ tähele ka tuud, et eestläse väega hää meelega ummi perre-retsepte vällä ei anna, pidävä tuud saladusõs. Tuuiist vinläse ja ukrainlasõ omma hulga valla-lidsõmba meelega ja näütäse sööginippe vällä. Nii naas Arvo vinnekeelitside videodõ perrä esi kah söögitegemist pruuvma ja pandsõ tuu man ka kaamõ-ra käümä, et huviliidsilõ ummi tegemiisi näüdädä.

«Inemise naksiva kitmä, et naid videoid kaiõn saa targõm-bas. Huviliidsi naas mano tulõ-ma,» kõnölös Arvo.

Täämbä om tä internetti üles pandnu 434 videot ja päält Eesti-maal elävide inemiisi om tä kir-ju saanu Kanadast, Ameerikast, Saksamaalt, Roodsist, Norrast, Prantsusmaalt, Vinnemaalt, Uk-rainast ja muialtki. Arvo löüd, et tä and inemiisile ummi videodõ-ga julgust mano. «Nä nägevä, et ku määnegi vanamehepäss söö-gi är tege, mille sis nuur naanõ ei

saa toimõ,» naard tä.

Söögitegemise man aja Arvo selget rita: tä taht tetä tervüse-le hääd süüki, midä mi kandin jo satu aastit om süüdü. Poo-din müüdävä puulfabrikaa-di omma Arvo jaos ülearmo keemiät täus ja lihaletist käu tä suurõ kaariga müüdä. Tuu asõmõl tege esi suidsulihha ja -vorsti. Arvo eläs maal tal-on, nä pidävä naasõga lambit, kanno ja vuttõ. Liina puuti käu Arvo paari nädäli takast ja sis pruuv uma asä kipõstõ är aia, et liinast jäl minemä saia. Arvo pruuv tetä säändsit süüke, mil-le jaos saa kraami egäst maa-poodist.

Suur himo oppi

Arvo tegemiisi toukas takast suur opmisõhimo. Tä om aas-tidõga opnu parõmbit videosit tegemä, ostnu hindäle kõrrali-gu arvuti ja arvutiprogrammi. Ka söögitegemist lätš tä kuuli opma ja lõpõf minevääasta lõpun Haapsalu kutsõharid-uskeskusõ kokk-ettekandja eriala. Arvo naard esi kah, et säändsids ulfõ, kiä inne surma hinnäst koolitasõ, väega pallo

ei olõ, a löüd, et ku om võima-lus oppi, sis tuust tulõ kinni haarda. Ja tarkuisi om söögi-tegemise man väega vaia, et tiiäs, kuimuudu õigõlõ söögi-kraamiga ümbre kävvü.

Ku koroonä vähämbäs jääs, plaan Arvo viil kuuli minnä, et kondiitris oppi.

Ka elost om Arvo oppi mõistnu. Ku muusigamehe ja ehitäjä ammõdi man tult' peris sakõstõ viinavõtmist ette, sis perämädse 30 aastakka ei olõ tä tsilkagi alkoholi võtnu. Tä löüd, et säändse elomuutusõ jaos piät inemisel hindäl lamp päään palama minemä, kiä-ki tõõnõ ei saa üteldä, et jätä suidsutegemine vai viinajuu-minõ maaha. Inemine piät tuud esi tahtma ja väega suurt rolli mæng tuu man ka perekunna tugõ. «Ku elo om kõrran, ei olõ valuvaigistit vaia,» löüd tõist kõrda abielon ollõv Arvo.

Lõunaeeesti temperament

Ku küsü Arvo käest, määnd-se maitsoainõ tälle miildüse, vii tä jutu jäl Võromaa pääle. «Lõuna-Eesti rahva tempera-ment om tõõnõ, mi ei olõ halli

hiire. Tahami saia tempera-mentset värvü, nii tulõ ka söö-gile panda pipõrd, suula (tuud ei või pallo panda), tsukõrd ja kõik tuu hapnõga (näütüses tsitronimahl) tasakaalu viia. Ku tetä süük õigõ tempera-tuuri ja tehnoloogiaga, sis saa seo nii hää, et õkva sulas suun,» löüd Arvo.

Kassini Arvo mõttõterri

- Mi võimi hinnäst haigõs süvvä, võimi hinnäst ka terves süvvä.
- Kõik söögi omma hää, ku kõrralikult tiit.
- Vanainemine taht pehmembät süüki, noorõ tahtva tuurõmbat lihha.
- Ei tohe viristä, et om väiku pension, tulõ piirata suuri vällä-minekit.
- Naasõ võtva mitu tuuni mada-lambas, ku miis söögitegemise är opp.
- Ku saa ilma rahalda oppi ja mõistus viil võtt, tasus oppi.
- Mõistus võtt niikavva, ku esi asju vasta huvvi tunnõt.
- Ku kõik aig tegutset, ei olõ aigu är koolda.
- Sõbra piät hindäst noorõm-ba olõma, sis nakkat esi kah noorõmbas muutuma. Vana ine-mise kõnölõsõ õnnõ sumuaiast ja havvaplatsist.

Priinime lugu

Rubriigin kõnõldas perekunnanimmi periolõmisõst ja tähendüsest.

Kassin

Seol nimel om parla Eestin 28 kandjat. Eesti kiräkeelen sama tähendüsega nimel *Kasin* om 21 kandjat. Pandmisõ aigu kirutõdi egäl puul vanan kirävien *Kassin*, õnnõ et võro keelen loeti taad vällä *Kassin*, (kelle uma?) *Kasi-na*, Saarõmaal loeti *Kasin*, (kelle uma?) *Kasina*. Priinime pandmi-sõ kotussit oll' neli.

1809. aastagal Kanepi kihl-kunnan Hurmi vallon saiva seo nime Kopski Andrõssõ läsk ja latsõ. Nimi lätš edimält edesi poja Püsniugu Hindrik Kasina kaudu, a kuuli sõski vällä 1840. aastagal. Kanepi Roth pand' ka tõisi umahust näütävit nimmi nigu *Ilda*, *Kallis*, *Kawwen*, *Kõrran*, *Rõmus* (Rõõmus), *Selge*, *Terrav*, *Tullus*, *Ussin*, *Wõras* (Võõras), *Õkwa* jt.

Haani mõisan oll' Kasina lisa-nimi joba inne priinimmi pand-

mist olõman. *Kassina Petre Tan-nil* Purka küläst, timä vele Juhan ja Jaan ummi perridega sai seo priinime. Kõik, kinkal Võrumaal sääne priinimi om, ommagi nime saanu Haani Kasina Piitre sugu-võsast. Üts Haani Kassin om ees-tistämisel võtnu nime *Ojaste*.

Saarõmaal Kaarma-Suurõ-mõisan panti *Kassin* Kahvri tal-un. Sääl mõisan panti ka muid inemise umahust näütävit nimmi, nigu *Aggar*, *Aus*, *Oige* jt. Lüman-da mõisan panti *Kassin* katõlõ Aadulõ, üts Kleemu Hansu, tõnõ Laratsi Tõnissõ poig. Arvada, et nä oll' umavaihõl sugulasõ. Mõ-lõmban Saarõmaa kotussõn pan-tut nimme naati XIX aastagasaa lõpun kirutama *Kasin*.

Sõna *kassin* tuuaolinõ põhi-tähendüs om viil är tunda vana-muudsan sõnapaarin *kassin* *naistõrahvas*. Wiedemanni sõna-raamadu edimäne tähendüs:

kombõlinõ, siivsa, karsk, puhas, kõrralinõ, mõõdukas, tasalik, viisakas. *Kassin sõna* om ollu näütüses viisakas ütlemine ropu asä kottalõ ehk eufemism. Tõnõ tähendüs, et *kassin* tähendäs veidüt, om olõman olnu rohkõmb Põhja-Eestin. Võro keelen saa ei siiani üteldä, et inemine om ka-sina jutuga, iks veitü jutuga om.

Vinne keelen om kah pere-kunnanimi *Kassin* (*Кассин*), saad külänimest Kassinõ (*Кассины*) Vjatka kubõrmangun (Kirovi oblast). Mõni Eesti elänik või olla ka tuu vinne nime kandja, selle et Eestin lövvüs vinne nime nais-vormi *Kassina*. Hoobis tavalid-sõmb vinne nimi Kasjanov tulõ edenimest *Kasjan* (*Касьян*), saad ladinakeelidsest inemisenimest *Cassianus*. Tävveste võimalik, et Kasina Piitrel Haanin oll' säändse nimega edevanõmb.

SAARÕ EVAR

Kümme kleiti

Pensionäär
URMI AILI tulõtas
miilde, määndsit
kleite tä om kandnu.

4. kleit

Neländä kleidi osti ma esi uma edimädse palga iist. Käve sis koolin ja nädälvaihtuisil olli haiglan sanitar. Poolõ kotu-sõga tüütämise iist anti 30 ruublit, mis oll' tuul aol peris suur raha.

Osti hindäle ilosa kõlladsõ krimpleenkleidi ja kõlladsõ kangä. Muidoki komisjonipoo-dist. Olli uma ostu üle väega uhkõ, et lõpus sai ka midägi parõmbat sälgä. Ei tiiä, mil-le mullõ õkvalt kõllanõ värv miildü, vai es olõ muid miildü-vit ja odavit komplekte müügil.

Ku tull'i Tartohe kuuli, oll'

mul päään villanõ rätt, sälän kulunu palit, jalan retuusi ja botiku.

Kaiõ, et liinan käevä tütri-gu bareti, viigipükse ja kängi-ga. Ja iks vahtsidõ asjuga.

Varstu

Sic transit...

PULGA JAANI järejutt
üte alõvi hiilgusõst ja viletsüest.

4. jago. Kolm sakslast

Muidu omma Varstu inemi-se kõgõ vahtsõga ütlenminejä. Kaivust (kel om) inämb vett ei juvva, ostõtas poodist pu-deliga. Pudelit om uhkõ ütlen kanda ja näpu vahel kõlguta. Ma mõtlõ, säääl om vast midägi seksuaalsõt, järelikult mood-nõ. Suvõl süvväs arbuusi, tuu käü vii ette. Ubina pantas kämmu, kon niä är mädänese ja vahtsõt esämaa mullas saa-va. Ütsiku siski kasvatasõ viil karduliid, aga ega tuul suurt mõtõt ei olõ, ku makaroni val-last priiperäst käen.

Kel raha söögist üle juhtus jäämä, tuu ost hindäle muru-traktori ja nakkas inglis-tõugu murru kasvatama. Tuu jo kah mooduvärk!

Ahjaa, vana koolimaja iin pedäjiide all om sõduriide ühishaud umbõs 500 nimega. Pioneerie veie sinnä innembä lilli ja näile kõnõldi, et nuu sõ-duri saie surma Varstut saks-laisist vabastõn. Vabastamise-ga oll' sääne lugu, et sakslasõ lätši Varstust esi priitahtlikult minemä, osa peris lennukiide-ga. Lätši kõik, vällä arvat kolm kõrralikku kuulipritsimiist, kel kästi vainlast kolm päivä kinni pidädä. Ma näi noidõ kolmõ mehe kaivikusüsteemi, inne ku aig nimä häõf. Hirmkeeruline süsteem: siksakiline ja palfu kuulipildujapessi, kon kõigin olli lindi seen ja mehe juuski üte mant tõsõ manu, egaltpuult tuld andõn. Kaivikusüsteem oll' korgõ perve otsan, mille alt Võru-Valga maantii küländ pikält müüdä lätš. Politruk oll' kammandanu Vinne väe otsõ-rünnakulõ, tollõst sis nuu 500 nimme koolimaja iin ja kolm kilomiitret Mõnistõ poolõ viil tõist niipallu.

Kolmõst sakslasõst kats lät-si kolmõ päävä peräst puhta nukaga minemä ja kui nimä Kuramaa kotti es jää, sis elliva viil kaua. Kolmas sakslanõ oll' nii rassõlt haavatu, et sai ainult roomata. Tuu jäi Varstu mulda. Rahu olgu näide kõigiga ja lilli võinu õks edespidigi viia, kui ainult politruki nimme säääl 500 siän ei olõ.

Kunagi edimädse vabariigi algusõn trehväs Varstulõ elämä paar vinne valgõkaartlast, nii et vinne kerikul oll' mõtõ seen. Vinläisi oll' siiäkanti innembä-gi tullu, mu vanaimälgi oll' tütrigustpääst vinne nimi. Tege-likult kiäki säääl vanaimä sugu-võsan vinne kiilt es mõista, nii et pääle usu näid midägi eestläisist lahun es hoia. Ja nuu valgõkaart-lasõ – ega nuu kah peräotsan inämb vinne kiilt es mõista. Tuu es tähendä näide puhul, et ees-ti kiil näil selge ollu. Rahvalõ tegi tuu kõvastõ nalla. Varstu mu teedä perämine keevitjäjä oll' puhtalt vinnekiilne, aga kõik saiõ arru, et tä häste keevitäs.

Jutt lätst edesi.

Kaloski

LINDE ASTRID

Tuu juhtu minevä aastasaa viiekümne katsandal vai viiekümne ütsändäl aastal. Ma opsõ Võrosuu koolih tõõsõh vai kolmandah klassih. Kuul oll' väiku ja latsi pallo. Selle pidi noorõmba koolilatsõ käümä koolih õdagupoolõ. Tuu oll' nii, et ku hummogupoolõ latsil opmistunni lõuna paiku läbi saiva ja klassitarõ tühäs jäivä, naksi säälsaman õdagupoolõ klassõl opmistunni.

Õdagupoolõ käve koolih nuu, kes opsõva edimädses nelända klassini. Meid oll' neli tütrikku, kes mi eläsi mi Jaama uulidsa perämäidsih maioh. Pikkä uulitsat sis viil es olõki vai nakati tõist veitüviisi ehitämä. Mi ollimi nii katsa-ütsäaastadsõ ja mi jaos oll' tuu koolitii peris pikk. Bussõ jaama taadõ es käü viil.

Koolist tullõh Jaama uulid-sa veereh kurrakätt oll' tiipervest alla väega matal kotus. Parhilla om sinnä kaivõtu üts suur lump, a tuukõrd oll' säääl sääne matal hainamaa. Talvõl oll' tuu kõik peris tii veereni paksu lummõ täüs tuisanu. Olliva jo väega lumidsõ talvõ.

Opmistunni lõpiva õdagu pummega ja ega meil es olõki tuu kodominekiga kõgõ kuigi kipõ. Oll' sadanu vahtsõt pak-

REIMANNI HILDEGARDI TSEHKENDÜS

su lummõ ja mi sumbõmi säääl tii veereh, mis oll' ütstasanõ tuu madala hainamaaga. Säääl es olõ kunagi jalgtiid olnuki, olõõi parhillaki kura poolõ pääl. Pannimi uma portvelli ütte unikulõ ja naksimi kässi ja jalgoga lumõ sisse kuupõ kaibma. Meil oll' kistumada põnnõv, et nii pallo lummõ oll' maaha sadanu ja tuu oll' nii sükäv. Külmu sugu-gi es olõ ja nalla sai pallo.

Ütekõrraga hiitü väega ja hõiksi tõisilõ latsilõ: «Kalosk!» Mul olliva jalah vildi ja tuu rahmõldamisõga oll' üte vildi latsi man. Mul naas järest rohkõmb külmu. Lätsi sõs aho mano lämmäle. Klassih olli suurõ aho. Oppaja tull' kah mi mano kaema, kuis opminõ lätt. Tõsõ latsõ ütli-vä är, et ma olõ haigõ. Oi ma olli tuu peräst vihanõ. Ma tahtsõ jo väega näide man olla, a saadõti õkva alla. Klassi olliva tõsõ kõrra pääl.

Direktri elli kah koolimajah. Tälle anti no õkva tiidä ja nii tulles tä minno kaema. Arstõ api olõ õs tuulaigu maal kostkiltki lähküst võtta. Palavik kerkü inne ülespoolõ ja kihä pääle tulli verevõ laigu. Direktri tegi

otsast kalosk är tulnu. Tõõsõ tütrigu hiitü kah ja nüüd naksimi viil rohkõmb lumõ seeh kaibma, a mitte inämb kuupõ, a hoobis mu vildikaloskit otsma. Ollimi joba peris väsunü, a kaloskit ei koski. Kõtuki lätsivä tühäs ja mitte üttegi inemisehinge es liigu koskih. Väläh oll' joba peris pümme. Naksimi aigupite kodo poolõ astma, et tulõmi hummõn valgõga tagasi kaloskit otsma.

Kotoh pelksi peris ussõst sisse minnä, a kos ma iks pääsi. Imä mössõ kõõgih mössu. Ütli

ikudsõ helüga, et kalosk kattõ är. Muidogi pidi kõik ilosahe är kõnõlama, kuimuudu mi lumõ sisse kuupõ kaibõmi ja ku sis ütekõrraga es olõki inämb kaloskit vildi otsan. Imä jätse mõsumõskmisõ poolõlõ, andsõ mullõ kuiva kinda ja mi lätsimi sinnä tagasi, koh mi kuupõ ollimi kaibnu. Otsõmi ja otsõmi, a kaloskit ei kohki. Tullimi väsunült kodo tagasi. Imä oll' kuri, et millega ma nüüd koolih naka käümä, ku vildil kaloskit ei olõ. Ma es mõista midägi kosta.

Järgmädses pääväs kuuliminegi aos oll' mu tädi, kiä elli miika samah majah, a tõõsõh otsah, otsnu tarõ päält üles mu vana lubjavildi. Nuu es olõ sukugi nii ilosa ja päälekauba pitsitivä varbist. Kiäki inämb es käü säändsitiga. Ma es julgu midägi vasta üteldä kah ja käve tuu talvõ koolin lubjaviltega.

Tuust pääväst nakaas imä Suu pääl leevapoodin käümä tuud tiivirt pite, et äkki iks näge kaloskit. A viil peris kevjä, ku lumi sulama nakaas, tull' mu vildikalosk lumõ alt vällä. Tä es läügü kül inämb nii ilosalõ ku tõõsõ jala vildikalosk, a kõigil oll' väega hää miil. Mul hindäl kõgõ rohkõmb, et vahtsõl talvõl ei piä inämb väikos jäänüisi lubjaviltega koolin käümä.

Tõvõ käeh

Tuu juhtu 1950. aasta talvõl vasta keväjät. Olli sõs ütsäaastanõ. Väläh pauksõ kõva külmu. Latsõ es saa kuuli tullaki: kes internaadih olliva, nuu jäiki sinnä opma.

Mu pere elli koolimajah imeväikoh tarõkõsõh neläköistõ. Imä olle koolitiinjä. Ma magari vanaimäga kitsah sängükesch olõkoti pääl. Väikene ahokõnõ oll' kah seeh. Direktri lubasi mul tõisi latsiga, kes internaadih olli, üteh oppi. Säääl olli lavva pääl suurõ lambi. Nii olli ma kah tuukõrd külmal pääväl pääle lõunat

latsi man. Mul naas järest rohkõmb külmu. Lätsi sõs aho mano lämmäle. Klassih olli suurõ aho. Oppaja tull' kah mi mano kaema, kuis opminõ lätt. Tõsõ latsõ ütli-vä är, et ma olõ haigõ. Oi ma olli tuu peräst vihanõ. Ma tahtsõ jo väega näide man olla, a saadõti õkva alla. Klassi olliva tõsõ kõrra pääl.

Direktri elli kah koolimajah. Tälle anti no õkva tiidä ja nii tulles tä minno kaema. Arstõ api olõ õs tuulaigu maal kostkiltki lähküst võtta. Palavik kerkü inne ülespoolõ ja kihä pääle tulli verevõ laigu. Direktri tegi

selges, mis mul viga om – leetri. Asõ katõti kinni ja tä tahtsõ minno kavvõlõ haigõmajja saata. Tuuga es olõ ma mitte sukugi nõuh. Olli ma kül üttest tarõst tõistõ imä ja vanaimäga käünü, a ütsindä es olõ ma kohki kavvõmbah olnu. Kost mullõ roho saadi, ei tiia. Arst minno kaemah es käü. Leetri olli tuu ao külgenakkaja tõbi.

Ku ütškõrd üles lubati tulla ja üle koridori küüki minnä aknõ mano... Ai jummal külh, kos oll' kõik illos: tooming ja vöililli häitsivä, maa olle imerohilino! Nii ilosat keväjät ei olõ ma

rohkõmb umah eloh nännü. Ega minno sõs kah kõrraga tõisi latsi mano es lasta. Näid ammuki mu mano. Tulli koridori pääle tarõkõsõ ette tabureti pääl koolitüüd tegemä. Seeh es taha inämb olla. Vot tuu oll' joba karantiin.

Es olõ tuul aol majah elektrit ega vett. Seo oll' vana mõisa-hoonõ mäe otsah. Vesi tulles mäe alt üles tuvva. Keldri kaudu tõsõ kõrra pääle ja klassi olli viil üts kõrd korgõmbal. Sann oll' naabri puul kavvõmbal. Sääne oll' elo. Ega mi sõs es olõ nii õrnakõsõ kah ku nüüt.

VEBERI HILDA

Latsilõ

Vastus saada' üte nädäli joosul meiliaadrõssi pääle latsinukk@umaleht.ee vai postiga: Uma Leht, Tartu 48, 65609 Võro.

Vastussõ mano panõ' kirja uma nimi, vannus ja kimmähe ka postiaadrõs.

Vastajidõ vaihõl loositas vällä võrokeelitsit välläandit.

Latsinukka tugõva' Võro instituut ja Võro selts VKKF.

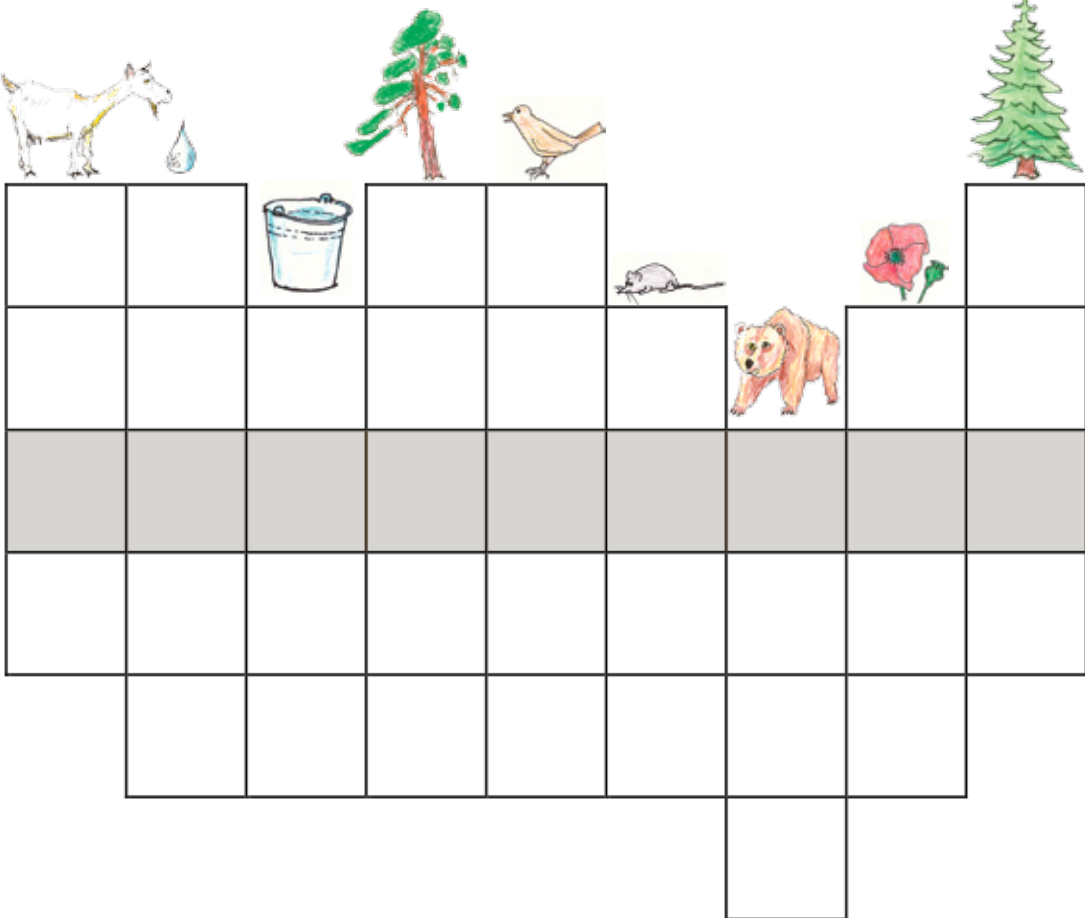
Minevä kõrra vastussõ':

1. 11 peotäüt;
2. 19 kanni vett;
3. 14 kaartõtsilka;
4. 5 lumõpalli;
5. 18 minotit;
6. 5 palli ja 50 minotit.

Avvohinna saa

LINA MIRJAM (9) Talnast.

Täüdä' är' ristsõna!
Ku tiit õigõhe, saat teedä', mis kuu om urbõkuu (märts) viil.

Parm tsuskas

Nalapildiga tsuskas ütiskunda mõnõst hellembäst kotussõst

Rõugõ Rebäse külä miis VARUSTINI ANDRES, tunnõt ka nimega PARM.

Tossu Tilda pajatus

Kokkosadanu koolilaud

Kasaritsa naanõ kõnõl' luu umast kooliaost. Tä kasvi üles Tarton ja käve säääl koolin. Lugu esi om timä eesti keele ja kirändüse oppajast – viiekümneaastadsõst mehest. Timä oll' nõudja, nigu üts õigõ kuulmeisteri piätki olõma.

A täl oll' halv muud vihat-sõs saia. Maahajahtuminõ võt' aigu. Ummamuudu nättüs oll' tä jämme portfell. Nõrgakõsõ es jõvva säänest üleski nõsta. A oppaja oll' hään sportlikun vormin. Ku tä klassi tull', linnuf joba ussõ mant portfelli oppajidõ lavva pääle.

Lugu esi juhtu säitsmendän

TOSSU TILDA

Muda Mari pajatus

Vahtsõnõ imäkiil

Ma kuuli raadiost, et imäkeelepäiv om tulõkil. Viimädses aastaga om eesti kiilde tulnu niipalfo vahtsõt sõnno, midä varramba kas es teedä vai es tarvitõda tuuh tähendüseh nigu parhilla. Näütüses tiidse-mi aastakümnit visiiri ku ütte juppi, mis laiva nõna külest või vallalõ tulla. Nüüd pandas visiir hindäle nõna pääle.

Maskõst kõnõldi varramba õnnõ märdipäävä aigu. Nüüd om mask egäpääväne asi nigu alos-püksi, midä kotost vällä minneh är ei tohe unõhta. Ja kõiki noid sõnnõ võro keeleh viil olõki-ei. Kõgõ tähtsämb sõna oll' mineväästa eesti keeleh «lähikontaktne». No imäkeeleh võissi tuu olla lähkü kokkoputminõ vai ligiütisüs. Egäl juhul olkõ negatiivisõ, a mõtõlgõ positiivisõlt!

MUDA MARI

Telli Uma Leht!

6 kuud – 6 €, 12 kuud – 12 €, e-ärvõ püsिमassuleping 0.85 € kuun.

Telli saa ExpressPostist:

tellimine.ee/umaleht,
tel 617 7717.